

Robi Kroflič:

PEDAGOGIKA

1999/2000

PEDAGOGIKA

Cilj predmeta:

J. ELSTER: **vzgajanje** je možno le kot **stranski produkt** neke druge dejavnosti – podobno pojavu zaljubljanja

lahko vzgajaš **preko pouka**

za vzgojo se težko dobro usposobimo – obstajajo **poskusi**, da bi se iracionalni del razvil v neko racionalno dejavnost

obstajajo koncepti, ki so **lažje ulovljivi**:

F. HERBART, začetek 18. stoletja: uvede pojem **pedagoškega takta** ali **občutka** (razvija se ali ne ob drugih pedagoških situacijah)
lahko nam zelo pomaga
ukvarjal se je z ustanavljanjem pedagoških kadrov

ne moremo sestaviti seznama lastnosti, ki naj bi jih učitelj imel
dober učitelj **izkoristi spretnosti**, ki jih ima – ena ključnih lastnosti učitelja je, da v trenutku odreagira na določeno situacijo (pri tem lahko pomaga teoretično znanje)

Pomen teoretičnega znanja:

A. O'NEILL (šola summerhill) je slabo obvladal teorijo, imel pa je zelo dober občutek
HERBART je prepričan, da teorija koristi

Zgodovina pedagoških idej:

vprašanje **razvoja šolskih oblik**

vprašanje razmerij **država – šola, cerkev – šola** – kdo bo dirigiral delovanje šole

zgodovina **spoznanj**, ki so nastala na osnovi sistematičnega, dokazljivega opazovanja pedagoških procesov

Pedagogika se definira na 4 načine:

- ☛ znanost
- ☛ teorija ali filozofija vzgoje
- ☛ ideologija
- ☛ umetnost

1. Pedagogika kot znanost:

sistem spoznavanja, ki temelji na **eksaktnih metodah**

temeljni cilj je **spoznavanje resnice**

glavni problem je, da je pedagogika izrazito aplikativna veda

opredeliti mora tudi **etična vprašanja**

tradicionalno se je vezala na psihologijo, danes tudi na pravo

Navezava na pravo:

pragmatični interesi

ko se je oblikoval sistem **javnega šolstva**, je prišlo do spopada med političnimi objekti, kdo bo **izvajal nadzor** nad šolstvom (država, Cerkev ...)

kako formulirati projekte, da bodo uresničeni v šolskem prostoru, ki je bil idealen za širjenje določenih ideologij oz. ideoloških interesov?

2. Pedagogika kot teorija:

obstaja več konceptov, pristopov
malo je znanstvenih ugotovitev, več je teoretičnega – to je skoraj pri vseh družbenih vedah
znanstveno ugotovljene resnice ≠ teorije, pristopi → hitro lahko zapadeš v ideologijo

3. Pedagogika kot ideologija:

moramo **razlikovati** med znanostjo in ideologijo

O. KUNST GNAMUŠ: znanstvenik izreka določene sodbe izključno v odnosu do **resničnosti**
propozicij ne glede na praktičnost, ideolog pa glede na **praktičnost** in ne
glede na resničnost
ideolog ne laže – njegov namen je doseči **pragmatičen učinek**

ko pedagog podleže **pragmatičnemu pogledu**, gre za ideologijo

4. Pedagogika kot umetnost:

reformska pedagogika – za drugačno razumevanje pedagogike

romantika: GOETHE, SCHILLER: biti uspešen pedagog je bolj plod **intuicije**

vprašljivo, navezuje se na praktično pedagogiko

najbolj v **waldorfski šoli**

psihoanalitiki – glavnina kritik permisivne pedagogike

Aplikativna veda:

ukvarja se z **vzgojno-izobraževalnimi institucijami** (tudi mnoge druge vede)

Sintezna veda:

razne teorije in spoznanja **aplicira** na pedagoški ravni

zelo se **spreminja terminologija**

pedagoški proces lahko obravnavamo kot obliko komunikacije (blizu komunikologiji), sistemov
(blizu sistemski teoriji)

Kritičnost:

da bi ohranili pedagogiko kot resno disciplino, moramo opozarjati na razliko med **znanostjo in teorijo**, med znanostjo in ideologijo

literaturo je treba brati kritično – marksizem, krščanstvo, new age ...

ogromno **piročnikov** → odrasli se ne počutijo kompetentni za vzgojo, zato iščejo pomoč pri gurujih, terapevtih ...

VZGOJA

Širši smisel:

vzgoja in izobraževanje
edukacija – iz angleščine

Ožji smisel:

vzgoja je podrejen pojem

Socializacija:

lahko je **sopomenka**

podružbljanje posameznika

v 70. letih je bilo modno reči, da je to **širši pojem** – vzgoja kot **načrtni del socializacije**
 a stopnja načrtnosti je različna, včasih je sploh ni

funkcionalna vzgoja: vezana na družino

zdaj pojem zajema **celotno oblikovanje posameznika** (v ožjem smislu pa družbena karakterizacija)

Vzgoja:

= **načrtni poskus vplivanja na razvoj posameznikove osebnosti**

posebna oblika **medčloveške komunikacije**, ki vsebuje tudi **iracionalne elemente**

1. Načrtnost vzgoje:

po ELSTERJU je to **nesmisel**, vzgoja je oblika komunikacije, zato ne more biti čisto zavestna
teorija nezavednega ? – kaj storiti, če se večina razvoja dogaja nenačrtno
 skupaj trči celo **več nezavednih**

to je treba razumeti **relativno** – postavljanju ciljev se pedagogika ne more odreči
 včasih so se trudili postaviti zelo natančen postopek poučevanja, vendar to ni ustrezno
 več načrtnosti, predpisov → manj možnosti za medsebojne odnose
 preveč rigidno zasnovana vzgoja izgublja na učinkovitosti
 a seveda vseeno lahko načrtujemo

tudi če vzgoja ni načrtovana, se bo odvijala nekje drugje

tudi vzgoja brez načrta teži k **ciljem**:

pojav prikritega kurikulumu – ta načrt ni nikjer zapisan, vendar na učence učinkuje bolj intenzivno
 sivo območje vzgajanja z načrti, ki niso jasno postavljeni

2. Razmerje med kulturo in naturo:

koliko je razvoj povezan s **kulturnimi dejavniki** in koliko z **geni**

razmerje med **zorenjem** in **vzgojo**

ni pravega odgovora, a tudi etični problem (ali smemo siliti otroka v nekaj, za kar nima ustreznih
 bioloških zasnov)?

Preveč kulture:

19./20. stoletje – prepričanje, da je vzgoja kot pritisk **kulturnih dejavnikov** na posameznika **kriva**
 za človekove težave

s kulturo preveč pritiskamo na človekovo naravo

Preveč nature:

konec 60. let – že Freud zapiše, da so nevrotični **učinki** zelo **totalitarne** ali **popustljive** vzgoje
enaki → vir represivnosti je lahko tudi premalo pričakovani od otroka

ko se otrok rodi, je nesposoben od kulture povsem neodvisnega razvoja, ima določen **biološki**
primanjkljaj (fiziološka nedonošenost), ki ga mora zapolniti **vzgoja** – pri drugih bitjih se določene

lastnosti razvijajo same, nagoni jih vodijo, pri nas pa so nagoni izoblikovani protislovno (varnost ≠ osamosvajanje) → najprej se mora podrežati normam, nato pa se upirati zoper kulturne omejitve človek postane **svoboden** šele preko **podrejanja vzgojnim zahtevam** če otroka postavimo v okolje brez pričakovanj, se bo razvijal po svojih zmožnostih → volčji otroci, otroci v sirotišnicah

Sindrom hospitalizma:

otrok, ki je **izključen** iz družine zaradi **bolezni**, se bo **slabše razvijal** kot tisti, ki bo živel v slabih pogojih, a ga bo oblikovala njegova družina

človek je **prisiljen** stopiti v svet **kulture**, posebej v otroštvu, drugače gre za **represijo nad naravo** prevelika pričakovanja so enako škodljiva kot premajhna pomembne so otrokove **zmožnosti in potrebe** – v različnih razvojnih obdobjih rabi različne stvari

3. Razmerje med vzgojo, manipulacijo in indoktrinacijo:

manipulacija: oblika vzgajanja, kjer **odrasli** postavljajo **cilje** in tisti, na katerega vplivamo, **ne ve**, kakšni so naši nameni, cilji, metode v nevtralnem smislu: spretno voditi posameznika k cilju, ki ga postavi manipulator, manipulirani pa ga ne pozna → v tem smislu je **večina** vzgoje manipulacija, a to naj bi se spreminjalo, postopno manjšalo

indoktrinacija: vcepljanje določene **doktrine** ne glede na to, ali imamo opraviti z znanstveno resnico ali ne vsakršno **prenašanje znanj, vzorcev**, ne da bi otroku omogočili, da bi jih dojel

manj jasno je, kakšna je **pravica učencev** vedeti, kaj se bo dogajalo, oz. kako veliko naj otroci vedo

Poskus M. APPLA:

Otrokom v vrtcu niso nič povedali o tem, kakšen bo režim. Ugotovili so, da so otroci po 14 dneh natančno vedeli, kakšna so pričakovanja učitelja.

s tem je dokazal pojav **prikritega kurikuluma, prikritega vedenja**

Reklame:

posredovati morajo **indirektna sporočila**

podobno pri vzgoji – učitelj si s prikritostjo ciljev, namenov želi zagotoviti **avtoriteto**

Kako zmanjšamo manipulativni učinek:

1. učenci in starši imajo **pravico biti seznanjeni** z vzgojno-izobraževalnim programom (cilji, sredstvi, kriteriji ocenjevanja itn.)
2. **nedirektivni stili poučevanja** in vzgajanja – pouk kot spodbujajoče okolje za otrokovo aktivno iskanje resnic, moralnih načel, izražanje občutkov, bogatenje domišljjskih predstav
3. že v OŠ je tendenca, da bi učenci bolj **vplivali** na svoj izobraževalni program (vsebine, metode) → **izbirne vsebine**: učenec ima možnost sooblikovati svoj program, možnost nadzora nad njim
4. manipulacija nas **obkroža** → treba se je naučiti **živeti** s tem vsak učitelj na lastnem področju pokaže **oblike manipuliranja** in kako se spopasti z njimi državljska vzgoja bi morala učiti učence, kako ohraniti svoje pravice
5. **razvoj kritičnega mišljenja** – učno snov moramo podajati tako, da je otroku omogočen mentalni spopad s snovjo – le tako bodo informacije imele **pomen** razvoj določenih kognitivnih in nekognitivnih spretnosti samostojno spoznanje, odnos do pojava

ŠOLA

Šola kot ideološki aparat države

kot medij **prenosa državnih ideologij** na populacijo mladine

šola je **zgodovinski produkt** – nastane v obdobju, ko se formirajo nacionalne države – državni aparat ugotovi, da je treba za množice uvesti institucijo z elementarno vzgojno-izobraževalno funkcijo

če moderna šola nastane pod okriljem države, potem so njene kompetence natančno postavljena:

1. **znanja**, da se posameznik vključi v **družbo**
2. ustrezna **vrednostno-politična svetovnonazorska orientacija**

francoski strukturalist L. ALTHUSSER poskuša najti ustrezno mesto šoli

družba mora za svojo reprodukcijo ustvariti določene pogoje, zaščititi mora svoj položaj

2 vrsti sredstev:

1. represivni aparati države:

policija, vojska, sodstvo

- a) ta aparat deluje **enotno**
- b) delujejo z uporabo **prisile**

2. ideološki aparati države:

mediji, šola, družina, verske institucije

a) so bolj **razpršeni** – to je edina šibka točka teh aparatov, država se mora potruditi za čim bolj usklajeno delovanje

v totalitarnih državah se najprej poostri nadzor nad mediji in šolo

b) delujejo preko **sistema vedenj, navad** itn.

delovanje represije je očitno, če pa nate deluje mehanizem, ki se ga ne zavedaš, se ga ne moreš ubraniti – večja **izpostavljenost množice**

posegajo tudi v **privatno plat**, torej v vse pore človekovega delovanja

Ideja panoptikona:

točka, iz katere se da **obvladati cel prostor**

arhitekti, slikarstvo, svetoписemska mitologija – Bog vse vidi, Bog vse ve, greh se delati ne sme

z **ideološkimi koncepti** se da obvladovati cel prostor

tudi pedagog ni imun proti temu

ko šola postane obvezna, je to državna institucija, ki se ji ne da izogniti

čas šolanja se podaljšuje, sega v čas, ko si najbolj dojemljiv za ideološke vplive, v šoli si največ časa

M. FOUCAULT¹ - o tezi, da je šola že od začetka povezana z državo

Kaznovanje:

čeprav je to proti humanizaciji, se **količina kaznovanja in nadziranja ni zmanjšala** – drugačne so le **oblike** kaznovanja

razprave, ali je **prevzgoja humanejša od kaznovanja**

naša kultura kaznovanja ne ukinja, temveč ga transformira na račun tehnik nadzora

Prikrito delovanje:

¹ Nova zgodovinska šola – zgodovina seksualnosti, norosti, nadzorovanja in kaznovanja.

ideološka funkcija šole ne izgineva, temveč se preoblikuje v smeri očitnega prikritega delovanja delovanje šole oblikuje **program ali kurikulum** (učni načrti, učbeniki itn.) – vse to daje možnost ideološkega vplivanja
problem je **prikriti kurikulum** – sinonim za ideološko funkcijo

Državljska vzgoja, etika, verouk:

temeljni cilj je **prenašanje ideologij**

delujejo **reproduktivno** ali **kontraproduktivno** (učinki samoupravljanja s temelji marksizma so bili nasprotni, tudi nosilci predmetov so vedeli, da je to tujek v predmetniku)

ideološka moč pri teh predmetih je manjša kot pri elementih, s katerimi ideologija prodira

Izobraževalni predmeti:

težje je **ločiti** med strokovnimi in ideološkimi informacijami

še najgloblje v preučevanje ideoloških vsebin so šli **zgodovinarji:**

možno je prepoznati ideologije na zelo subtilnih plasteh

90 % časa se je namenilo politični zgodovini, ostalo pa materialni in kulturni

ideološkost tudi v določenih opisih, pojasnjevanjih dogodkov, tudi v klasifikaciji dogodkov

Učitelj:

njegov **status** je definiran preko **pravil**, vendar je učitelj potencialni **medij ideološkega vplivanja** s samim **načinom posredovanja** učne snovi, pa tudi kot možni **objekt identifikacije** s svojim vedenjem, navadami ...

učitelj **strukturira odnose** v razredu:

z razpadom Jugoslavije so se čez noč spremenile temeljne politične vrednote

v fazi prehoda je bil način političnega diskurza podoben prejšnjemu

ko so skušali uvesti demokratične metode, so se pojavile težave – tudi problem parlamentarne demokracije, pri nas ni te tradicije

na nas bolj vplivajo **načini** posredovanja snovi kot pa snov sama

Delovanje razredne skupnosti:

vzpostavlja se **odnos** med učenci in delavci na šoli

vpliv kolektiva na posameznika je pomemben ideološki dejavnik, prek njega se oblikuje tudi **samonadzor**

Usklajenost ideoloških dejavnikov:

tako je **večji učinek**

če uradni in prikriti kurikulum delujeta **nasprotno**, bo **manjši učinek**, prevladal pa bo **prikriti kurikulum**

Problem vzgoje za demokracijo:

ne sme biti vezan zgolj na **državljsko vzgojo**

z zakonom je v šole uveden šolski parlament – učence prepričujemo o pomembnosti parlamenta, a skliče se dvakrat, referate napišejo učitelji

učenci bodo prišli do spoznanj o nepotrebnosti, neustreznosti šolskega parlamenta

deklaracija o temeljnih človekovih pravicah omogoča staršem, da izberejo vzgojo za otroke na podlagi **svojih prepričanj**

Privatne šole:

razlika med javnimi in zasebnimi šolami je v **ideološkem izhodišču**

pri nas okoli 10 % otrok – škofijska gimnazija, waldorfska šola

ponavadi **ideologija staršev**

nevarno je, kadar uvajajo **nove koncepte**, ki družbi **niso poznani**

javne in zasebne šole morajo v publikaciji predstaviti svoj **koncept**

Koncept laične šole:

v 70. letih koncept **nevtralne šole**, nato pa **laične** mehanizmi, ki bi **preprečili ideološki koncept**, osamosvojitve od politike v 70. so bili glavni zagovorniki katoliški intelektualci – zaradi marksizma opredeljena je v posebnem členu, ki govori o **prepovedi** delovanja določenih **subjektov moči** v javni šoli:

1. **prepoved verskih in političnih manifestacij** – vse države
2. **prepoved, da bi politične stranke in cerkev vplivale na izbiro vsebine**
prepovedan je **konfesionalni pouk**
onemogočen je **konfesionalni pouk o verstvih** – izobraževalni koncept, a oblikovanje vsebine je v rokah cerkve (v nekonfesionalni obliki pa je v rokah neverskih predstavnikov)
3. **prepoved, da bi politične stranke in cerkev vplivale na izbiro učiteljskega kadra**
včasih se pojavi debata, da je važno, kakšni so učitelji
Cerkev naj bi dajal **licenco za pouk o verstvih**, zato so uvedli ta zakon

v Evropi so različne rešitve, ponekod je tudi konfesionalnost
laičnost ni isto kot **laicizem** – svetovnonazorski pogled → učitelji mislijo, da ne smejo govoriti o velikih praznikih, religioznih simbolih itn.
laičnost je zgolj ? poskus, da se **centri moči ideoloških elementov** omilijo oz. **zadržijo**

Vzgojne dimenzije dela v šoli

pedagogika je dolžna razmišljati o razmerju med zgornjim in tem problemom
nobeno znanje se ne more prenašati **mimo vrednostne dimenzije** – a kdaj jo lahko označimo kot ideološko?

1. Ločevanje vzgoje in izobraževanja ni mogoče

v širšem smislu vzgoje med vzgojo in izobraževanjem **ni razlike**
v ožjem smislu pa je razlika: izobraževanje posega na področje **miselnega aparata**
vzgoja posega na področje **emocij**

a to velja le na **nižji stopnji učenja**, npr. učenje s pogojevanjem:
kot dresura – s kaznovanjem dosežemo, da si ne postavijo določenih vedenjskih vzorcev
učenci si zapomnijo informacije, ki so posredovane

Glavni izobraževalni cilj – kritično mišljenje:

J. PASSMORE – 3 ravni:

1. **mentalna veščina:**
veščina **analize, sinteze**
samo ta ravnina je povezana zgolj z **izobraževanjem**, pri ostalih dveh pa je izrazito povezovanje **vzgoje in izobraževanja**, pomemben je tudi učitelj
2. **razvijanje sposobnosti ustvarjanja ustrezne emocionalne distance do snovi:**
s svojimi **mentalnimi sposobnostmi** vzpostavimo distanco do določene informacije
3. **sposobnost kreacije novih spoznanj**

Glavni vzgojni cilj – razvoj avtonomne morale:

ključna sta razvijanje sposobnosti **avtonomnega odločanja** in **avtonomnost** pri oblikovanju **moralnih sodb**

po KANTU je avtonomen tisti, ki zna ločevati med **dobrim in zlim** in ima **voljo**, da dela dobro → po Kantu je večji problem volja

danes menijo, da veliko ljudi nima ustreznih **kognitivnih sposobnosti za ločevanje** med dobrim in zlim → ključno je torej **izobraževanje**, sicer ne moremo doseči glavnega vzgojnega cilja
ni res, da se ni treba posebej posvečati vzgoji, če bomo kvalitetno izobraževali
sposobnost **empatije** (čustveno območje)

2. Pravni poskusi, da bi onemogočili vdor ideologije v šolo, niso dovolj učinkoviti preprečimo le najnasilnejše vdore

etični temelj – pripeljalo je do ideološkosti, saj so se zavzemali za ukinitvev etičnosti, naj ostane zgolj etos

etična dimenzija v reformski pedagogiki ni ukinjena

3. Če prek dejavnikov ne vpeljemo vzgojne dimenzije, bo več prostora za ideologijo

človek deluje po določenih ciljih – če o njih ne razmišlja, se bo to oblikovalo po svojih konceptih

Modeli institucionalne moralne vzgoje:

1. direktna – neposredna vzgoja:

predpostavlja posebne **vzgojne predmete** (v ospredju niso kognitivni cilji) za uresničevanje vzgojnih ciljev: verouk, državljska vzgoja ...

prek njih se rešuje vzgojna problematika

že ARISTOTEL ugotavlja, kako je to **neučinkovito** – praktična dimenzija odnosa učitelj – učenec ima večji vpliv

IGNACIJ DE LOYOLA: ena ura verouka na teden, če pa ne morejo, naj ukinejo

2. indirektna – posredna vzgoja:

to je **lažje**, kajti neposredna vzgoja se sprevrže v moraliziranje, ki je brez učinka
mnenje, da se da **snov vzgojnih predmetov porazdeliti** med druge predmete

3. kombinirani model:

malo vzgojnih predmetov, povezujejo se z **ostalimi dejavniki**

nevarnost, da prevlada **izkustveno znanje** nad praktičnim (npr. šolski parlament)

TEORETSKI IN PRAKTIČNI PROBLEMI MORALNE VZGOJE

Morala:

= **legitimen okvir vrednot, stališč, vedenjskih obrazcev**

nekateri menijo, da so obrazci **nespremenljivi**, drugi pa, da so **spremenljivi**

Avtonomnost morale:

izvor v človeku

≠

Heteronomnost morale:

izvor izven posameznika

zelo zgodaj se vzpostavi prepričanje, da se srečujeta **filogeneza in ontogeneza** – če gre razvoj družbe od heteronomnosti k avtonomnosti, potem je tako tudi pri posamezniku

Moralna vzgoja:

kako **legitimno moralo** prenesti na **posameznika**, ki ga vzgajamo, da bo ta **sprejel temeljne moralne norme?**

temeljno vprašanje je, katere **plasti osebnosti** je treba razvijati za razvoj morale, in kaj so **naloge moralne vzgoje**

Naloge moralne vzgoje:

1. kognitivne sfere - razvoj socialne kognicije:

stara Grčija: kako narediti **dobrega človeka?**

SOKRAT: če človek ve, kaj je dobro, bo tako tudi ravnal → treba ga je naučiti, kaj je dobro

kognitivna sfera

naučiti posameznika **razmišljati o dobrem**

v praksi to ni prisotno

lahko deluješ slabo, čeprav veš, kaj je dobro – samodestruktivno delovanje (SARTRE)

ni dovolj, da le veš, kaj je prav

tudi to ni tako enostavno, saj ne gre le za slepo podrejanje načelom, moraš se znati odločiti

2. nekognitivne sfere:

otroka prepričati, da je v njegovo "dolgoročno" dobro, da se ravna po sprejetih moralnih načelih za to so bistvene **pristine izkušnje** – **pedagoška avtoriteta**

a) razsvetljenje: razvoj **volje**, izvir notranje energije

b) teoretska psihoanaliza – LACAN, ŽIŽEK: **želja**

c) **čustva** – danes je popularna teorija čustvene inteligence

Temeljni cilj moralne vzgoje:

razvoj osebnostnih potencialov, ki so prisotni pri moralnem delovanju

HETERONOMNA IN AVTONOMNA MORALA V EVROPSKI KULTURI

1. GRŠKA KULTURA²

Miti:

grški junak je izrazito **heteronomen** z izjemnim **občutkom dolžnosti** je celo **narcističen**

deluje iz **2 izvorov**: 1. vere v usodo – hoče naklonjenost bogov
2. želja, pridobiti si družbeni ugled

v 8. stoletju p. n. št. grščina še ni poznala **izrazov** za **notranji temelj moralnosti** (duša)

Stara grška lirika:

zanimanje za **posameznikova čustva**
SAPFO – ljubezen

Tragedija:

še vedno močna **vera v usodo**, a že se pojavi **problem odločitve za dejanje**
posameznik je prepuščen **lastni odločitvi**, ki je pogojena z **zunanjimi in notranjimi pritiski** (eros)
odločitve so povezane z **zlomom**, saj gre za tragedijo

Homer: *Odiseja*:

prvič se pojavi problem **avtonomije**

v 20. poglavju se Odisej vrne preoblečen v berača in hoče takoj reagirati, a zdi se mu, da naj raje počaka in gleda, kaj se dogaja → konflikt med čustvi in racionalnostjo
svetuje mu Atena

že **zavedanje problema**, saj se pojavi besedica autos³ = sam, sebstvo, jaz:

lat. auctoritas = avtoriteta – heteronomno, od zunaj

oba pojma sta iz istega korena, zavedanja iste problematike, **svoboda** in **avtoriteta** se **prepletani**

Ajshil: *Uklenjeni Prometej*:

usoda je nad vsemi, tudi nad bogovi, univerzalen zakon
človek ni avtonomen

Prometej je kriv, a tudi Zevs bo nekoč odgovarjal za svoja dejanja

človek je zmožen **spoznati usodo** – bolj ko jo bo spoznal, bolje bo lahko živel
junaki ne poznajo svoje usode, zato se slabše izteče

Sofokles: *Antigona*:

prvič razumevanje **avtonomne morale**

spopad med **zunanjim moralo** polis (Kreon) in **večno moralo** (ni le družinska)

spopad med **hetero- in avtonomno moralo** – legitimne zahteve heteromne morale se postavijo v nasprotje z avtonomnimi, ki jih čutimo v sebi

pri njej se prvič pojavi **volja, kljubovanje** kot notranji moment avtonomne morale – veže se na grški koncept erosa

filozofski razlagalec dogajanja so zborovske pesmi

² Bruno Snell: *The Discovery of Mind*

³ autos + nomos = sam svoj zakonodajalec

SOKRAT:

teza o **možnosti spoznanja dobrega** – neuresničljiva, večno iskanje odgovora, ki ga ni kljub trdni veri v umni temelj moralnosti se je sam ravnal po **demonu (daimonu)** – božanska sila, ki daje gotovost za odločitve, ko racionalnost odpove

Simpozij: med ljudmi in bogovi so demoni, ki **posredujejo** – eden najpomembnejših je **eros**

2. JUDOVSKA KULTURA

Stara zaveza: heteronomna morala

Nova zaveza: avtonomna morala

Stara zaveza:

zelo **avtoritaren Bog**: 1. ena sama oseba – pri Grkih jih je veliko

2. drugačno pojmovanje usode – ni nad Bogom, on jo določa

pri Grkih se posameznik mora pokoriti usodi, jo spoznavati in tako ravnati

tu pa je **prepovedano raziskovati usodo**:

knjiga o Jobu – razmerje med človekom in Bogom, kako upravičiti trpljenje nedolžnega

Satan naj bi prepričal Boga, naj pokaže, da je človek sposoben globoke vere vanj ne glede na njegovo usodo – Jobu je šlo v življenju dobro, nato pa mu je Bog vse sesul (bogastvo, otroci, telo)

Job vztraja pri veri, rad bi le izvedel, zakaj je kaznovan

Bog mu odvrne, da mora **sprejeti**, tako kot je, **brezpogojno**, vseeno, česa je kriv → temeljni **moralnovzgojni dejavnik**

zelo natančna **zunanja definiranost morale** (10 zapovedi, sankcije)

mehanizmi, da bi se **nedotakljivost ohranila**

Nova zaveza:

Pavlovi spisi: "Stara zaveza je bila na kamniti plošči, Nova pa je vrezana v srce." → premik v **avtonomijo**

pojavi se **vest** kot direktn **prenos božanske milosti in ljubezni**

težko razložiti, ker je manj racionalno utemeljeno kot pri Grkih ali pa Kantov moralni imperativ

oglašča se predvsem **po storjenem napačnem dejanju** kot občutek **krivde**:

izgon iz raja (še v Stari zavezi) – prelomita zapoved, ko jesta z drevesa spoznanja dobrega in zlega postane ju sram (sorodno vesti)

Zakaj je Bog posadil drevo spoznanja, če ve, da bosta Adam in Eva jedla z njega?

morda zato, ker bo posledica prekrška za človeka **produktivna**: sram → krivda: → **vest**, moralno odločanje

Jezusove zapovedi so še **rigorozejše** od Mojzesovih (nastavi drugo lice) – človek jih ne more doseči, a če priznaš grešnost, imaš možnost za nagrado transformacija v moralne zahteve na ravni **občutkov**

3. KANTOVA AVTONOMNOST

1. vzpostavi trden okvir za razumevanje avtonomnosti

v človekovem umu je vgrajen **kategorični imperativ** – **temeljno načelo moralnosti**, vsak je zmožen avtonomnosti

pomembno je samo tisto, kar prihaja iz zavedanja, da je imperativ dejanja nekaj, kar je moralno **heteronomna** dejanja so lahko samo **legalna**, ne pa tudi **moralna**

"Deluj vedno tako, da bo maksima tvoje volje lahko veljala kot obči zakon."

iz **zlatega pravila etike**: "Ne stori drugemu, kar ne bi želel, da drugi stori tebi."

FREUDOV koncept **nezavednega** je soroden krščanski vesti in Kantovemu kategoričnemu imperativu – notranja instanca, v kateri so norme, načela itn.

RAZVOJ SOCIALNE KOGNICIJE

1. Kantov koncept morale:

neposredno se seli v pedagogiko, zelo aktualno

sodobna pravna teorija (RAWLS – pravičnost), psihologija (KOHLEBERG)

Odgovor na vprašanje, kaj je razsvetljenstvo

sprašuje se, zakaj večina ljudi deluje moralno

premalo moralnosti je zaradi pomanjkanja **poguma (= volje)**, notranje energije

problem je **načelo ugodja** (proti umnim načelom) – pred njim hitro popustiš, lažje je, če drugi iščejo ustrezne rešitve

ključno za avtonomno moralo je **preseči načelo ugodja**

temeljni projekt razsvetljenstva je **okrepiti voljo**

otrok ima vrojeno nagnjenje k moralnemu razsojanju – problem je, kako te zakonitosti **prenesti v življenje**

Avtoriteta:

preko nje lahko okrepimo voljo itn.

bistvo razsvetljenstva je, da **svobodno razmišljaš**, a si **poslušen**

z notranjimi sposobnostmi se dokopljemo do temeljnih moralnih rešitev, nato smo se jih dolžni držati

2. Lawrence Kohlberg:

empirično (z vprašalniki, moralnimi dilemami) se da določiti **načine moralnega obnašanja v razvoju** otroka

sposobnost moralnega razsojanja se da **uriti**, doseči, da se posameznik dvigne višje v razvoju

1. bistvo moralne vzgoje ni v prenašanju moralnih norm, temveč v podpori tistim **osebnostnim potencialom**, ki omogočajo vedno **kompleksnejše moralno delovanje**
2. **vsak otrokov odnos** do ljudi in okolice je **moralen**
3. razvoj moralnega razsojanja je tesno povezan z **avtoriteto** (ugodje → osebe → moralna zavest, dolžnosti → samostojno) in z razvojem **miselnih sposobnosti**
4. s **primerno vzgojo** (urjenje razsojanja, trdna moralna načela življenjskega okolja) lahko **spodbudimo razvoj**, a v šoli večinoma le do četrte stopnje
5. če moralno vzgojo omejimo na **urjenje**, se pojavi **razkorak** med razsojanjem in ravnanjem
6. neproduktivno je tudi **pretirano uveljavljanje zunanjih avtoritet** (lahko ovirajo ponotranjanje in refleksijo)

3 stopnje od heteronomnosti k avtonomnosti:⁴

1. predkonvencionalna morala:

egocentričnost – ustrežanje lastnim potrebam, željam itn.

dobro je tisto, kar mi odgovarja

ni nemoralno

⁴ Vsaka stopnja ima še dve podstopnji.

a) **heteronomna morala** – ni mu mar za druge, le za njegovo korist, ne dojamе univerzalnosti

b) **individualizem**, a že ve, da imajo tudi **drugi potrebe**

instrumentalno-relativistična usmerjenost – enakovredna menjava

2. konvencionalna morala:

a) **vzajemni osebni odnosi, prilagajanje**, medsebojno ujemanje

posameznik se sooči s temeljnimi vrednotami kot **normami, pravili**, ukazi okolice

najprej so izrazito **heteronomne** (starši, učitelji): otrok se jih nauči ubogati, ker so vzpostavljene preko oseb, ki jim zaupa in hoče ugajati

b) **upoštevanje družbenega sistema, vzpostavitev moralne zavesti**

ponotranjenje zunanjih norm – čuti jih v sebi, sledi jim iz notranjih nagibov, a se ne sprašuje o njih postanejo njegova lastna pravila – **avtonomna morala**

vzpostavi se **nadjaz**, razreši se ojdipski kompleks

3. postkonvencionalna morala:

a) **sposobnost družbenega dogovarjanja** in upoštevanja **človekovih pravic**

relativnost, razmišljanje o pravilih

b) posameznik ne uboga več le notranjih meril, temveč **konkretno** situacijo ocenjuje z **univerzalnimi etičnimi načeli** (pravičnost, enakost človekovih pravic, spoštovanje dostojanstva)

deset zapovedi – natančna, neuniverzalna pravila, to ubogam brez refleksije → nezadostno, obstajajo izjeme (splav, evtanazija; laganje, če si vojni ujetnik) - podreditev tem pravilom temelji na ponotranjenju norm okolice

drugačen pa je kategorični imperativ ali zlato pravilo etike → ni konkretno, sam moraš ugotoviti, kaj boš storil

reflektirati moraš drugega in njegov položaj

ne altruizem, pač pa sposobnost, da prideš do **optimalne rešitve** – bolj kompleksno, stvar **razuma**, umna načela

po Kohlbergu je šele to **res avtonomno**: delovanje v skladu z moralnim načelom, ne normami (vsebinsko določene, konkretne)

pedagogika lahko poseže v ta razvoj

Kohlberg je bil zelo **praktično** usmerjen

Just community approach:

preučevanje **šole** kot **pravične skupnosti**, učenci skrbijo za sošolce

vzpostavil je sistem eksperimentalnih šol – v določenih oddelkih je **pospeševal moralni razvoj**

demokratično vodenje – skupaj postavljajo pravila, učitelju se sme ugovarjati:

1. učenci se srečajo z reševanjem realnih problemov
2. bolj razmišljajo o sebi in problemih
3. uresničuje se načelo življenjskega (praktičnega) učenja
4. tako se lažje popravlja napake
5. manjši razkorak med otroki in odraslimi
6. učenci sledijo pravilom šolskega življenja

ob abstraktnih primerih so urili moralno razsojanje

forsiranje rešitev, ki so **tik nad otrokovo zmožnostjo**:

na predkonvencionalnem nivoju je otroku treba predočiti osnovne konvencionalne norme

problem je med 3. in 4. stopnjo, torej ponotranjenje pravil:

<u>zlato pravilo etike</u> :	2. stopnja: enakovredna menjava
	3. in 4. stopnja: norma, da se držim svojih dolžnosti in etične vloge
	5. stopnja: univerzalno moralno načelo

zadnja stopnja – samoizobraževanje itn., tega ne dosežejo vsi

samourjenje – otrok bo razumel, a konkretno bo ravnal povsem drugače

razkorak med **deontološko in odgovorno sodbo** – ni poguma, prevlada načelo ugodja

s tem se dolgo ukvarja socialna psihologija, npr. po 2. svetovni vojni: kako se lahko taka množica ljudi pri grozovitih dejanjih sklicuje le na zunanji ukaz?

Millgramov eksperiment:

Študenti so morali spraševati "poskusne osebe", za vsak napačen odgovor so morali dati elektrošok, ki se stopnjuje do smrtne nevarnosti.

60-70 % oseb je dajalo dozo nad smrtno nevarnostjo, ker so se zanašali, da je pod nadzorom

VID PEČJAK: "Vrednote so kot milo za pranje vesti."

posameznik bolj ravna v skladu s stereotipi, z vrednotami le opravičuje lastno dejavnost

Zmanjšanje razkoraka:

prenos učenja na konkretno situacijo

šola, v njej ravnanje po načelih pravičnosti (= najboljše rešitve za večino)

nato se je razkorak začel manjšati

Avtoriteta:

brez nje se ne da reševati preskokov

lahko osebe, pravila

konformizem – rezultat neuspešnega soočanja z zunanjimi avtoritetami – norme je posameznik ponotranjil zato, da bi se še bolj približal družbi

Ločevanje vzgoje in izobraževanja:

neumestno

večinoma vsi zagovarjajo **posredno vzgajanje** prek izobraževalnih vsebin, ker je ločevanje vzgojnih in izobraževalnih predmetov absurdno

1. GARDNER – kognitivni nivo obravnava zelo diferencirano

2. teorija čustvene inteligence – povezati skuša kognicijo z nekognicijo

3. socialni konstruktivizem – pomen strategij poučevanja, nekognitivnih vidikov poučevanja (klima, motivacija, vzdušje ...)

temeljna vrednost **znanja** ni samo v **urjenju uma**, ampak tudi v **oblikovanju morale**

razsvetljenstvo: šola za vzgojo ne potrebuje posebnih predmetov, so tudi proti umetniškimi in tehničkim predmetom

KONATIVNI VIDIK MORALNE VZGOJE

problem volje

3 področja moralnega cilja:

1. vprašanje **podpiranja notranje energije** kot zmožnosti za delovanje

2. zagotoviti ustrezne **čustvene elemente**, npr. empatijo

ljudje v **konkretnih situacijah** ne uporabljajo socialne kognicije zaradi **pomanjkanja volje**

KOHLBERG – **identifikacija** s pomembnimi osebnostmi lahko pomaga pri **prehajanju** med posameznimi stopnjami

določen tip avtoritete **preprečuje** gladek prehod iz ene v drugo fazo:

patološki narcizem – v ključnem trenutku ni prešel iz narcizma, vzgoja mu je preprečila

prehod iz konvencionalne v postkonvencionalno fazo je bil zelo raziskan okrog 2. svetovne vojne – osebe se podrejajo brez distance do pravil

Frankfurtska šola:

ADORNO, HORKHEIMER, FROMM, MARCUSE – že v 30. letih opozarjajo na **avtoritarno osebnost nereflektiranost** moralnega početja – povsem se identificiraš s pravili in hierarhijo odnosov, to je posledica psiholoških struktur

sadomazohistična oseba – uživa v podrejenosti in v mučenju podrejenih

ADORNO je ugotovil, da je zastoj na konvencionalni stopnji možno povezati z **določenim tipom vzgoje** – problem pedagoške avtoritete

Razvoj **socialne kognicije** je **povezan z razvojem avtoritete**.

Avtoriteta:

1. **moč vplivanja** – vse, kar posamezniku ali instituciji omogoči, da vpliva na drugo osebo
2. **vrsta odnosov**, za katere je značilna **neenakovrednost pozicij**

nadrejeni hoče biti šef in zahteva, da podrejeni vsebino odnosa sprejme in ponotranji

izrazito **večplasten** pojem

vezana na **rimsko teorijo prava**:

vloga senata – nima neposredne moči sprejemanja odločitev, je le posvetovalno telo – velika neformalna moč

ne ohranja oblastniških razmerij, daje pomoč za sprejemanje kakovostnih odločitev

izvorno gre torej za pojav, ki temelji na neenakovrednih odnosih in skuša omogočiti podporo podrejenemu, da se dvigne in razvije za samostojno odločanje – oblast, ugled + rast, napredovanje blizu sta si avtoriteta in avtonomija

že v času nastanka ne pomeni fiksacije neenakomernega razmerja v vzgojnem diskurzu, temveč da je oseba, ki jo vzgajamo, **manj kompetentna** na določenem področju (izkušnje, znanje)

Neenakovreden odnos med 2 poloma:

ne nujno oseba – lahko institucija, kateder, ideja, norma, domišljijjski lik, naša notranjost – ko ponotranjimo pravila, delujejo iz nas kot vir avtoritete

Pozicijska ≠ karizmatična avtoriteta:

pozicijska – s položaja

karizmatična – izvira iz **psiholoških sposobnosti**

Javna ≠ anonimna avtoriteta:

javna – vsem vidna

anonimna – prikrita, ne znamo je natančno določiti – iracionalne oblike nadjaza (strahovi, predsodki)

Aktivnost:

oba pola sta aktivna, podrejeni ni pasiven

DE LA BOETIE:⁵ *Razprava o prostovoljnem suženjstvu*:

Zakaj se prostovoljno podrejamo, čeprav vemo, da je oblastnik brez moči oz. da je ne zasluži?

ljudje nočemo svobode – **lastna nemoč za samostojno življenje**

HEGEL: hlapec in gospodar: ali gre za moč gospodarja ali za nemoč hlapca?

v pedagoški situaciji je ta problem še posebej prisoten: nedorasla oseba s svojo potrebo po varnosti odraslega **prisili v avtoritaren odnos**, otrok izsili avtoriteto učitelja

⁵ Bil je star 17 let.

če ni primerne osebe, si jo bo **izmisлил** (igračka – nadomestni vir identifikacije)
mnogokrat torej **podrejeni postavi avtoriteto**

Gibanje za permisivno vzgojo:

že frankfurtska šola je hotela odpraviti avtoriteto
zdaj le **pozitivna sredstva** (ljubezen, pohvala, nagrada)

a v 2. polovici 60. let sta MARCUSE in HORKHEIM ugotovila, da so rezultati presenetljivo **podobni avtoritarnim osebnostim – heteronomna orientiranost**, ne more brez mase ljudi

1. koncept represivne desublimacije:

za vsako ceno **vztrajati** pri neposrednem **zadovoljevanju bioloških potreb**
represija je drugačna kot včasih, ko je šlo za pretirane zahteve do posameznika
danes se za nobeno ceno **noče odpovedati užitku – idealni potrošnik**
tudi to deluje represivno na posameznika, celo na novo ustvarja potrebe

2. patološki narcis:

nekonformist, a ne more **brez okolice**

sodobni **don Juan**: užitek zaradi okolice, ki ga opazuje → efekt na publiko, ne uživa v menjavanju partnerjev
odvisen je od tega, da se v luči drugih pojavi kot izjemen

vzgoja brez avtoritete ni mogoča

tudi patološki narcis je vzgajan s **prikrito avtoriteto** (ekstremna manipulacija, npr. reklame) – bistveno **močnejša**, onemogoča razvoj avtonomije
svobodna vzgoja ne osvobaja, lahko še bolj zatira kot represivna

Kakšen tip avtoritete bi bil najboljši?

za razvoj posameznika na višje stopnje **ni srednje poti** med avtoritarno in permisivno vzgojo – to bi bila **nedoslednost**, ki je nikakor ne sme biti, ker potem ni učinka
avtoriteta je nujna, a lahko je kriva za slabo vzgojo, omogočiti moramo rast samostojnosti

1. Apostolska avtoriteta – kulturnotransmisijski model vzgoje

osnovna naloga je **na otroka prenesti uveljavljeni sistem moralnih pravil** (večna, o njih se ne razpravlja)

behaviorizem – zanika pomen teoretskega razpravljanja o duševnih sposobnostih, hoče le vplivati na otrokove vedenjske vzorce

Stara zaveza – **rigidnejše** kot pri Grkih (Abraham žrtvuje edinega sina, vesoljni potop, obljuba večnosti)

KIERKEGAARD: zanima ga razlika med **genijem** in **apostolom**

izjemni dosežki, plod njegovih lastnosti

dokazuje se z **dosežki**, vedno zagovarja svojo osebnost

brez izjemnih lastnosti, povsem navadni ljudje
moč je vezana na **božje pooblastilo**

uspešen je, ko **prečrta pomen svoje osebnosti**
pomembno je, da natančno **prenese sporočilo**
z mandatom dobi **brezmejno moč**, a se **odreče individualnosti**

učitelj ima moč, a se odreče lastnim nazorom, podredi se ideologiji čim se učitelj prvič pojavi, dobi to vlogo – to je značilno za vse, a apostolska avtoriteta hoče to **obdržati**

zelo se je prijelo – primerno za vztrajanje pri ideoloških obrazcih znotraj Cerkve so tudi drugi tipi avtoritete (LUTHER)

v družini to prevzame **oče**, v šoli pa **učitelj**

ko vzame položaj moči, mora **črtati lastno osebnost**, z njo ne moreš vplivati na posameznika vsak **napad** nanjo je **poskus ukinjanja**

učitelj nima težav z disciplino, ne more pa vzgajati, ker ni primerne pedagoške komunikacije

danes ta tip ne deluje več

ne sme biti **konkurence** med vlogo **učitelja in očeta**

prenos avtoritete iz družine v šolo je **možen** le pod določenimi pogoji, a ne kot prikrita avtoriteta

Družina:

oče je glavni dejavnik zakonitosti, a z njim se **ne sme identificirati** (lastništvo)

mati je otroku bila bližje, nauči ga ubogljivosti, z njo se identificira

očetu nihče **ni smel ugovarjati**, tudi mati ne – njemu pa se **ni treba držati pravil** ("Ne glej me, kaj delam, glej, kaj govorim!"), ostali jih morajo sprejeti – tudi **utemeljiti** jih ne sme

izrazito **kapriciozne zahteve**

cilj je vzgojiti poslušnega otroka, ki bo brez besed izvršil ukaz

danes je tako pri papežu – naslednik apostolov, v vsem ima prav

otrok se mora **naučiti ubogati** → z očeta se to prenese na **učitelja**, ta nima težav z disciplino

Kritika te avtoritete:

najbližje **pozicijski avtoriteti**

mandat Boga = države

avtoriteta ni vezana na izjemne lastnosti njenih nosilcev

ne omogoča **distanciranja**: vsak napad pomeni ukinjanje, pritožbe so brez pomena

posameznik se **podredi obstoječemu sistemu**

izrazito **ideološko, nereflektirano**

vzgoja kot **indoktrinacija**

avtoritarne osebnosti – povsem so odvisni od oblasti

predvsem **direktivni stil** poučevanja in **moraliziranje** ter **vsakodnevna rutina** + represivne oblike kaznovanja in nadzorovanja

cilji so povezani predvsem z vrednoto **poslušnosti**, ne pa s kritičnim razsojanjem in dogovarjanjem vrednote so predstavljene kot neizpodbitna dejstva, otrok ne more vgraditi osebnega odnosa, s tem pa ne pride do izgrajevanja kritičnega pogleda na svet

to je **uspešno** le za:

1. najelementarnejše oblike obvladovanja snovi (učenje na pamet)
2. nekritično prenašanje vedenjskih vzorcev (konformistična morala, zagotavljanje ugodja)

2. Prikrita avtoriteta – permisivni model vzgoje

že razsvetljenstvo (ROUSSEAU je duhovni oče)

zametki že v mitologiji

prodor po 2. svetovni vojni (SPOCK)

verjetno zaradi 2 razlogov: 1. potreba po **spoštovanju posameznikovih pravic**⁶
2. spoznanje, da je **uporaba nasilnih metod manj učinkovita**

Rousseaujeva vzgoja:

naloga vzgoje je preko **izobrazbe** posamezniku vgraditi **sposobnosti**, ki ga bodo naredile **samostojnega**

vsaka represivna vzgoja v adolescenci povzroči upor

idealna metoda je po njegovem **naravna vzgoja**, ki ne temelji na poslušnosti, disciplini, pokoravanju

vzgoja **brez prisile in kazni**

3 vplivni dejavniki:

1. **samoaktivnost** otroka
  2. svet stvari – **okolje**
  3. vzgojitelji, ljudje – **neposredna vzgoja**
- } prilagoditi moramo otrokovi naravi

z vzgojo ne smemo **pretiravati**, biti vsiljivi – bolje je po ovinkih, **posredno**, brez negativnih vidikov vzgajanja

vzgojitelj naj ne razlaga, ampak le vpliva na okolico:

Otrok hoče pozimi brez obleke ven. Rousseau ga spusti ven – oblekel se bo, ko ga bo zeblo, torej ga bo okolica "kaznovala".

zvižče, manipulacija – le **navidezna svoboda**

3 temelji Rousseaujeve pedagogike:

1. **starši** morajo prepustiti **avtoriteto vzgojitelju**
2. **navidezno svobodna vzgoja** – ne sme čutiti omejevanja, sam mora pokazati interes za učenje
3. "**Srce sprejema okove** le samo od sebe. Če ga želimo okovati, mu moramo dati vso **svobodo** – in obratno."

KANT zagovarja trdo disciplino, ki vodi k popolni svobodi

ROUSSEAU zagovarja **svobodno vzgojo**, ki pripelje do svobode

prevzame **krščansko moralo** (vest, razum, volja)

otrok se mora **podrediti** nam → vesti

otrok ima vrojen nagon po posnemanju, potrebo po podrejanju

čim **manj izrabljamo** položaj, bolj je **podrejen**

Rousseaujev Emile se želi še bolj podrediti – otrok se ne osamosvoji

otrok je tako **popolnoma podrejen**, brez upiranja vzgojitelju → **absurdno!**

v 20. stoletju je to prevzeto za permissivno vzgojo, sodobne osebnosti

Razraščanje tega modela:

ko se vzpostavijo kritike pretirane avtoritarnosti prejšnjega sistema:

BOETIE: analiza takratnih oblastnikov – nimajo izjemnih lastnosti, položaj je trden, ker množice niso pripravljene vzeti svobode v svoje roke

MONTAIGNE v času razsvetljenstva

ROUSSEAU: učitelj ne vzgaja direktno, ampak ustvari polje navidezne svobode, sam pa ima nadzor nad vzgojnim okoljem

po 2. svetovni vojni behavioristi ugotovijo, da je **pogojevanje z nagrado** učinkovitejše kot s kaznijo – iskanje **pozitivnih** in učinkovitejših **sredstev**

⁶ Katoličani so bili prepričani, da je treba zatreti otrokovo izvorno grešno naravo.

nato pa ugotovijo, da vzgoja brez avtoritete **ni možna**, lahko uvedejo le **drug tip** avtoritete svobodna vzgoja **ne osvobaja** (že FREUD opozarja na to) – posameznik postane **odvisen od zunanjih avtoritet**, teži k pridobivanju ugleda ne da se **preneša** na učitelja, ne more poseči v simbiozo moralna pravila upoštevajo zato, da si pridobijo naklonjenost okolice še **bolj konformistični** kot pri prejšnjem tipu po 2. svetovni vojni obstoječe oblike družbene represije od posameznika zahtevajo, da je spontan in čim svobodnejši, za to pa mora uporabljati kopico brezveznih produktov **represivna desublimacija** – zahteva po uživanju tlači posameznika vzgoja kot **manipulacija** otrok potrebuje avtoriteto, njegovi nagoni so protislovni

Identifikacija:

= **obrambni mehanizem**, ko skušaš konflikt rešiti tako, da se **poistovetiš z nosilcem zahteve**

stil vzgajanja se veže na različne tipe identifikacije – obstajajo **različne vrste**, ki vplivajo na otrokovo osebnost

prek nje se **ponotranjajo** pomembni **objektni odnosi** in ustvarijo ter zapolnjujejo otrokovo psihično strukturo – a pomemben je predvsem **način** identifikacije, ne toliko oseba ali vsebina vrednot

TEORIJA OBJEKTNIH ODNOSOV:

1. otrok se ne rodi z narejenim psihičnim aparatom:

izgrajuje ga v prvih letih, **postopoma** v stiku z objekti okolice v njem se prepletata **natura in kultura** že FREUD: ego, superego, id – po razrešitvi ojdipovega kompleksa

2. razvoj psihičnih struktur je vezan na način vzpostavljanja odnosov z okolico, objekti:

stvari, osebe, deli oseb, domišljjski lik, pravilo

3. pri vzpostavljanju odnosa posameznika z objekti sta ključna eros in tanatos:

eros – **libido** sili k iskanju varnosti, zaščite

tanatos – **agresija** sili k iskanju lastne pozicije, oddaljevanju, samoaktualizaciji

napetost med obema poganja razvoj, vzgoja mora podpreti obe potrebi

v tem je razlika med človekom in živalmi

tu so vzvodi uspešnega razvoja – potreba po varnosti lahko npr. blokira drugo skupino potreb

pomembno je **stabilno, čustveno pozitivno okolje**, ki nudi kvalitetne **objekte identifikacije** in omogoča tudi **oddaljevanje**

4. razvoj poteka po fazah:

psihične težave so posledica **zastoja**, fiksacije

patološki narcizem – zastoj v primarnem narcizmu

5. ni idealnih vzgojnih sredstev:

v različnih obdobjih so primerna različna sredstva, zato moramo **slediti razvojnim obdobjem**

1. Faza simbioze, zlitja z materjo, zrcalni stadij:

do 10 mesecev

mati nudi **zaščito**

značilna je popolna **odsotnost distance**, **popolna varnost**, celo **fizično nerazlikovanje** – tu še ne gre za identifikacijo, je zaradi fiziološkega primanjkljaja

2 pola – ta odnos ne prenese vmešavanja

popolna podreitev, najmočnejša moč vplivanja

temelji na **čustveni podlagi**, popolno **čustveno zlitje**

to je treba prerasti

primitivna emocionalna identifikacija – popolno posnemanje vzora

zrcalni stadij: podoba samega sebe išče v materinih očeh → nerealna podoba, večja kot so naša pričakovanja, bolj zgrešena bo njegova podoba o njem samem

naravna težnja po podrejanju, otrok izsili podreitev

tudi če od otroka **nič ne zahtevamo**, se on ukvarja s tem, kakšen naj bo, da bo ugajal materi (objektu identifikacije)

obdobje **primarnega narcizma**: normalno, a nevarno, če ne presežemo → **patološki narcizem**

Fiksacija simbiotske faze:

pri **permisivni vzgoji** je pogosto že tu zastoj

patološki narcizem:

večno iskanje podobe, ne dobi konkretnega odgovora, kakšen naj bo

izrazita heteronomna moralnost

močan iracionalni nadjaz, ne zaveda se ga – odvisnost od zunanje hvale in priznanj → depresije

mama noče vzpostavljati distance ali pustiti drugim, da se vmešajo – "**vampirski ljubezen**"

2. Faza imaginarne identifikacije:

tu se ustavi permisivna vzgoja

še vedno **primitivna emocionalna identifikacija** – otrok prek objekta sprejema **idealno podobo**

samega sebe, s katero mu bo ugajal

otrok se zave, da je važno, da **ugaja** osebi, ki mu lahko da **varnost**

Kakšen naj bom, da bom ugajal okolici?

identifikacija s podobo

to vodi v **patološki narcizem**: pozornost, ugajanje

Fiksacija imaginarne identifikacije:

represivni značaj teh 2 faz: otrok je **najbolj navezan** na ključno osebo, nikoli kasneje ni tako

čustvena podlaga

idealne podobe za ugajanje ni – otrok mora vedno znova **iskati**, a do nje ne more priti – močno ga veže na zunanjo avtoriteto

ni zmožen **poznati pravil** igre

do konca je odvisen od te, **skrite avtoritete**

3. Faza simbolne identifikacije:

ugodnejše z vidika represivnosti

prihod pravil: jasni kriteriji obnašanja – kriteriji **pričakovanja odraslih** in **ustreznega vedenja**

→ to **omili** otrokovo iskanje idealne podobe

otrok je **podrejen**, a ve, kaj hočemo – tudi mi se bomo tega držali

zahteve, ki jih je možno **racionalno** dojeti

ko jih **ponotranji**, se začne z njimi **osvobajati** – upira se v imenu **ponotranjenih norm**

tu gre za nesporno **univerzalna in smiselna pravila** → zahteva po **ponotranjenju pravil**, a **manjša represivnost**

a) **preseganje diadnega odnosa, pomembna tretja oseba (oče):**

simbioza razpada, odvisnost od avtoritarnih objektov se prične deliti na **več centrov moči**, tako se **rahlja absolutna odvisnost** od ene osebe lahko je to ena sama oseba, a potem so večje težave, otrok ni sposoben dojeti ambivalentnosti

b) omejitev pooblastil odraslega:

tudi sam se mora držati pravil

večja varnost: bolj predvidljive situacije, odrasli se ne morejo kar izmišljovati

omejitev **kapricioznosti, iracionalnosti**

c) zahteva po racionalni utemeljitvi moralnih zahtev:

biti morajo **simbolizirane**: jasno izražene, racionalno utemeljene

če ni trdnih pravil, ni prave simbolne identifikacije

če so ukazi premalo simbolni, gre za **patriarhalno vzgojo** – apostolska avtoriteta: trdna pravila, a niso racionalno preverljiva

zelo **polemično**:

ROUSSEAU: utemeljevanje je le dodatna kazen

otrok lahko razume to kot naše opravičevanje, spodkopavanje apostolske avtoritete

to je **koristno**, čeprav je lahko najprej kot dodatna kazen

otrok dojame, da se **pravila da razumeti** → identifikacija z **abstraktnimi formami** – manjša moč **avtoritet**, manjša navezanost na našo avtoriteto, mi se odrekamo

lahko se **upira neupravičenim** pravilom

metoda **dogovarjanja**, smiselne zahteve → zmožnost **moralnega razsojanja**

s tem **podpiramo** njegovo **samostojnost** → avtoritarnost lahko povečuje samostojnost

Ojdipska kriza:

rivalstvo očetovske in materinske funkcije

posledica krize je, da nastane **nadjaz** kot samostojna instanca, nosilec notranjih moralnih zahtev

odvisen je od **oblike vzgoje**:

1. permisivna vzgoja: iracionalna predojdipska instanca, **idealni jaz**

ne omogoča smiselnih struktur

2. apostolska avtoriteta: **očetovski tip idealnega jaza**

še vedno iracionalno

3. prava simbolna identifikacija: racionalno, **ideal jaza**

3. Samoomejitvena avtoriteta – procesno-razvojni model vzgoje

Osnovne značilnosti avtoritete:

iz njih izhajamo

1. avtoriteta **mora biti**

2. avtoriteta nam **vzgojo omogoča**, vendar tudi **ovira pot** do doseganja najvišjih ciljev (samostojnost, kritičnost)

otroku moramo **manjšati odvisnost** od avtoritet in omogočiti večjo stopnjo svobode

SOKRAT:

v zadnjih dneh življenja učencem naroča, naj zaupajo moči svojega razuma in ne učitelju, če se oboje ne sklada

ARISTOTEL:

"Ljub si mi, učitelj, a še ljubša mi je resnica!"

učenec mora vzpostaviti **kritičen odnos** do učiteljevega nauka

KANT:

išče način **utemeljitve samostojnega odločanja**

učitelj mora najprej vzgajati z **apostolsko avtoriteto**, postopno pa mora vzpostaviti **prijateljski odnos** na racionalni osnovi – spodbujanje **kritičnega razmišljanja**

cilj vzgoje je **postopno osamosvajanje** učenca, slediti mora le svojemu **notranjemu načelu moralnosti**

Kritika avtoritarnosti in permisivnosti:

kažeta na problematičnost prikritega vzgajanja, želje po ugajanju itn.

bistvena je **struktura medosebnih odnosov**, ne pa vrednote ali cilji moralne vzgoje (npr. razumevanje zlatega pravila etike)

1. ni absolutnih vzgojnih metod:

izhajanje iz **otrokove narave**

različne pozicije učitelja in učenca

2. potreba po podrejanju in osamosvajanju:

moramo ju upoštevati

3. postopno množenje centrov moči vzgajanja:

diada → triada → vrstniki → odrasli, pravila itn.

zmanjšuje se navezanost na eno osebo

4. razvoj racionalnosti**5. ustrezna čustvena dimenzija:**

ustvarjalne osebe so v otroštvu deležne ustrezne **mere ljubezni**

Ta model vključuje:

- ☛ zahtevo po **obojesmerni komunikaciji** med vzgojiteljem in otrokom
- ☛ strategijo **načrtovanja**, ki temelji na prepletanju **načrtovanih in nezavednih elementov** in omogoča **fleksibilno načrtovanje kurikuluma**
- ☛ oblikovanje ustreznega **modela avtoritete**
- ☛ **vzgojo**, ki hoče podpirati otrokove razvojne potenciale, ki omogočajo postopno oblikovanje **avtonomne moralnosti** (razvoj moralnega razsojanja in ustrezne notranje energije)

Pravila za takšno vzgajanje:

- ☛ vzpostaviti je treba **čustveno stabilen in pozitiven odnos** med otrokom in odraslim – ponuditi **primarni objekt identifikacije**
- ☛ avtoriteto imaginarnega lika je treba zamenjati s **simbolno zahtevo**, podkrepljeno z **racionalno utemeljitvijo**
- ☛ spodbujati moramo **širitev socialnih stikov**
- ☛ spodbujati moramo sposobnost **moralnega razsojanja** in avtoriteto preusmerjati predvsem na **moralna pravila**, ki so demokratično sprejeta
- ☛ spodbujati moramo **moralno in mišljenjsko osamosvajanje** s spodbujanjem in omejevanjem vpliva lastnih modelov

- ☛ postopoma ga moramo **vključevati v dogovarjanje** in odločanje
- ☛ **temelje moralnosti** moramo iskati v sposobnosti **iskanja skupnih interesov v vsaki novi situaciji** in ne v stalnih oblikah vedenja
- ☛ spodbujanje otrokovega **razumevanje možnosti manipulacije**, avtoritarne ujetosti itn.

ta avtoriteta se tudi da **prenesti na učitelja**, učitelj postane pomembna Tretja oseba

Učiteljev strah pred izgubo avtoritete:

le za tiste, ki avtoritete sploh **ne znajo dobiti**

podobno je tudi v **psihoanalitični praksi**:

začetni transfer je treba odpraviti

pacient je prepričan, da analitik pozna vir težav – to omogoči analizo in zaupanje

a analitik tega ne pozna, ima le določena orodja, to pa lahko stori le pacient

podobno je v **pedagoškem procesu – postopno odpravljanje avtoritete** (spodbujanje samostojnosti, odrekanje avtoritarne pomoči)

PETERS, HIRST: "Učitelj bi moral storiti vse, da bo nekoč izgubil svoj poklic."

aktivno moramo podpirati **osamosvajanje**

nagrajujemo samostojnost, čeprav je proti našim pravilom itn.

PEDAGOŠKI EROS

v klasični pedagogiki je to **nasprotje pedagoške avtoritete**
STANKO GOGALA (od 30. do 50. let)

Ep o Gilgamešu:

vladar Gilgameš se spopada z različnimi težavami
Engidu živi v stanju divjaškosti, družni se z živalmi – ta bi lahko pomagal proti pošasti, vendar je problem, kako ga socializirati
k njemu pošljejo prostitutko – z njo preživi en teden, nato pa se hoče vrniti v naravno stanje, vendar ga živali in rastline ne sprejmejo več
izjemna **vzgojna moč erosa**
tudi v **grških mitih, tragedijah** je glavni vzvod človekovega delovanja

Krščanska teologija:

koncept **človeka kot osebe** je neločljivo povezan s konceptom **ljubezni** (milosti) **Boga do posameznika**, ta mu podeli status osebe

Trubadurska lirika:

v 12. stoletju spet problematika erosa: **arabska kultura** (obudi gnostične kulte)
trubadurji vplivajo na evropski roman in kulturo

DE ROUGEMONT:

vzhodni koncepti ljubezni – sproščen odnos do seksualnosti (*Kamasutra*)

Evropa ima do seksualnosti **rigiden odnos**, a nikjer drugje ni **ljubezen** tako visoko presenetljivo, da so tu najbolj **nehumane oblike zatiranja pozitivnih čustev** (koncentracijska taborišča)

Vzhod pozna **svetost življenja** (Indija – prepoved ubijanja žuželk)⁷, ni pa človeka kot **posameznika**

3 koncepti ljubezni:

1. **helenistični** koncept ljubezni kot **erosa**
2. **judovski** koncept ljubezni kot **nomosa**
3. **krščanski** koncept ljubezni kot **agape**

1. EROS

PLATON

ljubezen kot **medij dvigovanja proti božanskim silam**
različni **izrazi**

ni nasprotja med telesno in duhovno ljubeznijo:

telesna vodi do lepote, ideje lepote, boga

omogoča dvig v duhovno sfero

lahko tudi med učitelji in dovolj starimi učenci

krščanstvo ne izkorenini: *Visoka pesem*

tudi **gnostične sekte** imajo koncept erosa

v **4. stoletju** je pregnan, vrne se z **Arabci** v **12. stoletju**

2. NOMOS

⁷ Pri višjih kastah se bolj napijejo služabnikov – njih izkoristijo, da ne bi bilo treba uničevati življenj.

judovski – hebrejski

ljubezen kot **zapoved** – osnova za vzpostavljanje odnosa med ljudmi in Bogom

kodificirano, katere **oblike** so dopustne

razcep med **telesnim in duhovnim** (kdor se predaja telesni, nima dostopa do duhovne)

a ljubezni ne moremo zahtevati, tako jo blokiramo

3. AGAPE

Nova zaveza: obratno od erosa – **božje brezpogojno dajanje človeku**

problem, ko isto zahtevamo **od človeka**

NYGREN: ljubezen ne sme potekati le na teh osnovah – eros je **recipročen odnos**, agape pa **presežen** (vse za nič, sposobnost odpuščanja)

določeni teologi menijo, da gre le za odnos do **sočloveka** (ljubezen do sovražnika)

Nezadovoljivi koncepti:

agape – ni notranjega **dinamizma** v človeku

nomos – zapoved **blokira** določene vidike ljubezni

eros – ni **altruizma**

Nove sinteze:

1. karitas:

AVGUŠTIN – vsi 3 koncepti

problematično: "Ljubi in delaj, kar hočeš." – a ne sme biti vezano na **užitek**

uživati smem, če je v službi **ljubezni do Boga** → zlorabe

2. dejavna ljubezen – agape:⁸

PIRJEVEC v analizi *Bratov Karamzovih*

Aljoševa neaktivnost – njega vsi pojmujejo kot neizpodbitno moralno avtoriteto – manjka mu **erotična strast**

EROS V PEDAGOŠKI VZGOJI

Napaki:

1. eros kot sredstvo vzgoje:

s tem ni več agapeja, pride do **manipulacije**

obstajati mora sam po sebi, sicer pride do zlorab

2. problematika avtoritete in nadzora je vezana na emocionalno vez:

krščanska pedagogika – uporaba nadnaravnih sredstev

emocije omogočajo **manipulacijo** – najbolj tragične posledice (fašizem, nacizem)

Pozitivne lastnosti:

1. otrok se brez **občutka sprejetosti** ne more **normalno razvijati**

2. emocionalni vidik je v vseh modelih avtoritete in vzgoje

3. s tem lažje pridemo do simbolne identifikacije:

strpnost kot temeljna vrednota ni možna brez ustreznih socialnih komponent

čustvena inteligenca (GOLEMAN), zmožnost **empatije**

brez tega ni **postkonvencionalne morale**

pozitivna samopodoba⁹ – raste iz občutka sprejetosti

⁸ Kritizira jo URBANČIČ.

⁹ Sporno, kako ločiti od egocentričnosti; pretirano visoka samopodoba.

POSTMODERNE VREDNOTE

pojavi se že na **prehodu v 20. stoletje** – **hkrati več paradigem**, znanstvenih resnic ni več **enotnih znanstvenih kriterijev**, trendi se hitro menjajo

Etična dimenzija:

moderna vera v enotne etične zakone ne drži več
v znanosti prevlada **konsenzualna teorija resnice**: kar je konsenz med različnimi teorijami
nova vrednota je **strpnost** – že konec moderne

Strpnost:

drugačna od klasičnih vrednot – nima tako močnega motivacijskega naboja kot moderne vrednote
protislovnost: sprejemati drugačnega od sebe, tudi povsem netolerantne
uresničljiva je le, če ima **meje** → to ureja pravo
drugače gre za nezdrav altruizem ali zlorabo strpnosti

Poseg prava v pedagogiko:

konvencija o **temeljnih človekovih pravicah** – 40. leta
konvencija o **zaščiti otrokovih pravic** – 80. leta
pedagogika mora ravnati v skladu s tem

Koncept šolske avtonomije:

zaščita posameznika pred **direktno ideološko zlorabo**

Pogoji za strpno delovanje:

1. samoomejitvena avtoriteta:

posameznik se z rastjo svojih kompetenc skuša aktivno oddaljevati od zunanje avtoritete in se razvijati za samostojno odločanje
celotna šola temelji na demokraciji – če je samo en predmet, je brezveze

2. samoprocesiranje znanja, doseganje višjih kognitivnih ciljev:

pomemben je **kontekst** učenja in poučevanja

ZAŠČITA OTROKOVIH PRAVIC

pravna teorija v 2. polovici 20. stoletja v pedagogiki

Prej 2 pogleda na otrokove potrebe:

1. integrativni model:

potreba otroka po **varnosti, zaščiti**
odrasli ga morajo uspešno **integrirati v družbo**
kulturno-transmisijski model vzgoje

2. avtonomistični model:

otrok je oseba, v kateri raste možnost za **samostojno odločanje**
otrok se **razvija** v odnosu do tega, **kako gledamo nanj**
ne sme sam odločati o vsem

konvencija je skušala doseči nekaj vmes

Teorija 3P:

3 potrebe → 3 ključni sklopi pravic:

1. protection – **varovanje**
2. provision – **preskrba, vzgoja**
3. participation – **soudeležba**, pravica do soodločanja

JOHN RAWLS: teorija pravičnosti

FEINBERG

Pravica do odprte prihodnosti:

nekatero situacije so **prezahtevne za soudeležbo** → odločitev, ki zagotavlja **odprte možnosti** odločitev le preložimo, kasneje se sam odloči:

odločitev za poklic – pri 12 otroci še ne vedo, starši odločajo
najbolje je podaljšati šolanje, če otrok še nima jasnega cilja

že v **predšolskem obdobju** lahko soodloča

Pravni dokumenti, ki ščitijo otrokove pravice:

- ☛ pravilniki o **pravica in dolžnostih učencev**
- ☛ **poklicni etični kodeksi**

učiteljem se zdi to napad na njihovo avtonomnost

problem zamujanja – če je več kot tretjina ure že mimo, damo neopravičeno uro

Pravni ≠ pedagoški diskurz:

pravni diskurz: strog, **konfliktne narave**, ukiniti skuša svobodno odločanje
lahko poslabša situacijo

pedagoški diskurz: **nekonfliktna, ustrezna** komunikacija
ta 2 pristopa sta si lahko v nasprotju

šola je občutljiv **psiho-socialni sistem**, delovati mora na trdnih načelih **pravičnosti** itn.

Šolski pravilnik:¹⁰

1. jasno so prepovedane zlorabe:

pravila, ki so prinesena od zunaj, morajo biti **osmišljena in natančneje definirana**
šolski red – vzpostavi dodatne zaščite, dogovorjen način reševanja konfliktnih situacij
načela so lahko **temeljna etična načela**

2. možnost soodločanja:

pravica **združevanja učencev v skupine**, ki lahko odločajo
razredni skupnost, šolski parlament, šolska skupnost

srednja šola: šolska skupnost – če je ni, se lahko učenci pogajajo z učitelji
pravica do stavke na nacionalni ravni, če je 2/3 konsenz

Odnos do disciplinskih prekrškov:

1. posameznik se zna odločati → kaznovanje

2. otrok ni odgovoren za svoje ravnanje → terapevtska in vzgojna pomoč

vsaka ima **prav**, treba ju je **uskladiti**

permisivna pedagogika ni usklajena z razvojnimi potrebami otroka – ne upošteva, da je posameznik odgovoren za svoje ravnanje in da je otroku včasih treba dati težje zadolžitve

¹⁰ Vodstvo šol – neustrezna percepcija pravilnika.

osnovna šola: **postopnost** kaznovanja
terapevtska funkcija – pogovor z učencem
srednja šola: več **kazni**, manj terapije

Vdor neokonzervativnih vrednot v šolski sistem:

povsod po svetu – ne v vrednostnem pomenu

1. striktno ločevanje splošnega in poklicnega šolanja:

ena institucija ne zmore obojega

danes **hitra diferenciacija**, celo v višjem šolstvu (fakulteta ≠ visoka strokovna šola)
različne poti do ciljev, **odprti prehodi** – možnosti za poklic (matura v poklicni šoli, poklicni tečaji po splošni srednji šoli)

2. večji nadzor države nad izobraževalnimi učinki šolanja:

eksterno preverjanje znanja – ocenjevanje kakovosti šol in učiteljev, selekcijski mehanizem

a) **slab psihološki učinek na učitelja** – manjša avtonomija

b) **prednost določenemu tipu znanja**, ki ni nujno najboljše za naprej:

bolj faktografsko → bolj objektivni testi – tehnični problem

c) **težnje k elitnim šolam:**

vrednote iz zgodnjega kapitalizma: rivalstvo (v sodobni teoriji menedžmenta to ni več prisotno)

Učni načrt:

2 osnovna modela:

1. zaprti kurikulum – "teacher proof":

izhaja iz **nezaupanja**, da bo učitelj adekvatno vodil učno prakso

učitelj naj bi deloval čim bolj v skladu z njim

2. odprti kurikulum:

poudarjeni so le **glavni cilji** in **standardi znanja**

učitelj izbere snov, učbenike, učne metode

to naj bi bilo pri nas

Predavanja v letu 1999/2000

PEDAGOGIKA.....	1
VZGOJA.....	4
ŠOLA.....	6
Šola kot ideološki aparat države	6
Vzgojne dimenzije dela v šoli	8
TEORETSKI IN PRAKTIČNI PROBLEMI MORALNE VZGOJE.....	10
Heteronomna in avtonomna morala v evropski kulturi	11
Razvoj socialne kognicije	13
konativni vidik moralne vzgoje.....	15
1. Apostolska avtoriteta – kulturnotransmisijski model vzgoje.....	17
2. Prikrita avtoriteta – permissivni model vzgoje.....	18
3. Samoomejitvena avtoriteta – procesno-razvojni model vzgoje	22
PEDAGOŠKI EROS.....	25
Eros v pedagoški vzgoji	26
POSTMODERNE VREDNOTE.....	27
Zaščita otrokovih pravic.....	27